

Zelfstandige huisvesting jongeren uit de jeugdzorg

Direct naar:

1. Inleiding

2. Best practices

3. Tool

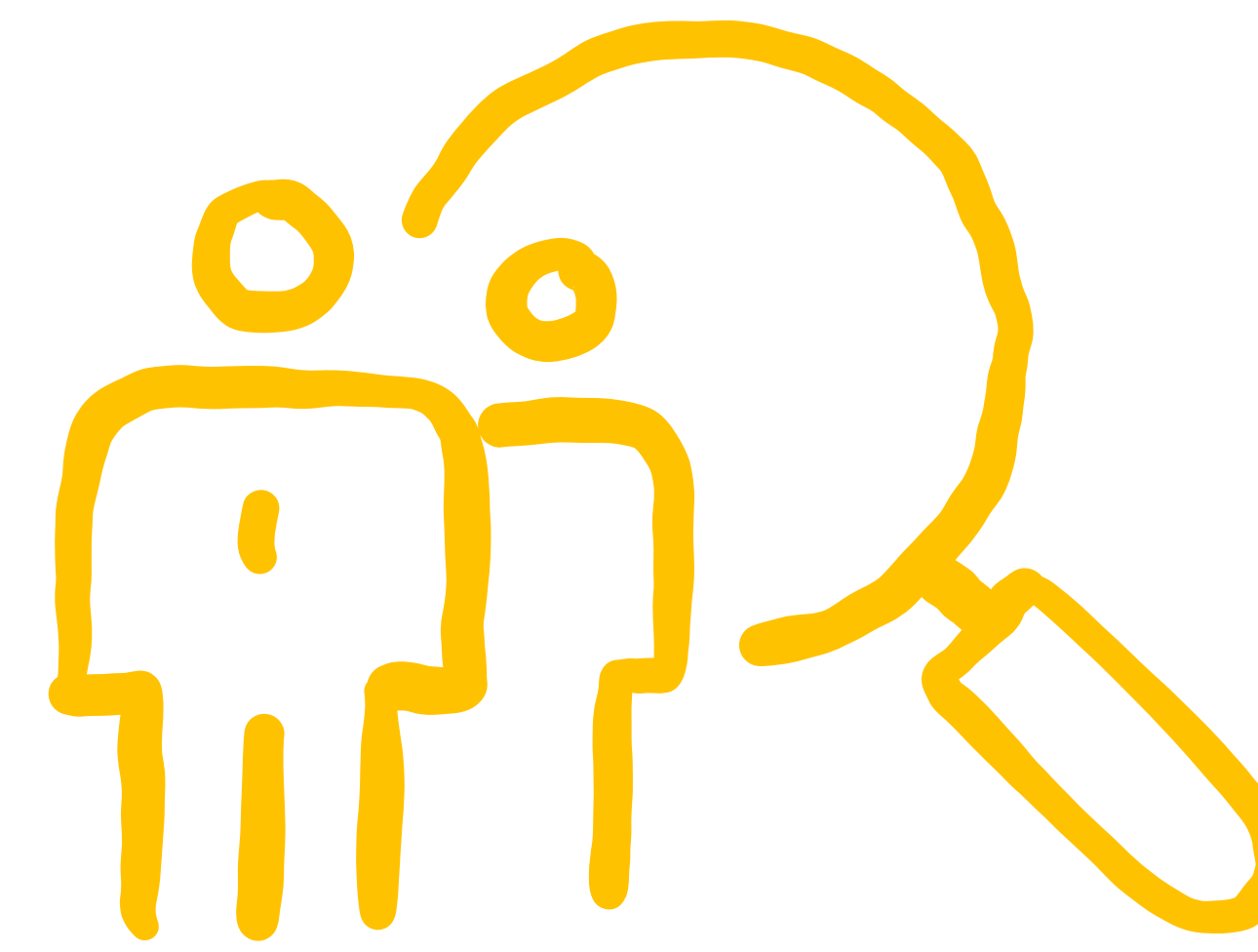
4. Inspiratie

Onder-
steunings-
team

ZORG
SAMEN STEEDS BETER
VOOR DE
JEUGD

1. Inleiding

Door: Nicoline den Ouden, adviseur team oppakken en leren van complexe casuïstiek, OZJ

70% van de dak- en thuisloze jongeren heeft een jeugdzorgverleden. Bij een aantal van deze jongeren vonden we het, als maatschappij en overheid, noodzakelijk om opvoeders -gedeeltelijk, tijdelijk of volledig - te ondersteunen bij hun opvoedende taken. Dat was keer op keer geen lichtzinnig besluit, maar werd als noodzakelijk gezien omdat er teveel zorgen waren over de ontwikkeling van deze jongeren. Wanneer we dit noodzakelijk achtten vóór hun 18e, kunnen we dan niet anders dan deze ondersteunende rol te blijven vervullen ná het 18e levensjaar? Dan gaat het om onderwerpen als een studie, een perspectief biedende woonplek, een stage, een baan en geld om van te leven. Allemaal zaken waar je wel wat hulp bij kunt en moet krijgen wanneer je daar behoefte aan hebt. Simpelweg omdat we als overheid en maatschappij, samen met ouders en de jongeren zelf, een gedeelde verantwoordelijkheid naar deze jongeren hebben. Onze burgers.

In deze handleiding concentreren we ons op de groep jongeren die het beste gebaat zijn bij zelfstandige huisvesting. Een beschermde woonvorm is voor hen niet de oplossing, soms weigeren ze het zelf, soms worden ze niet geaccepteerd, soms wordt het gebruikt als wachtkamer. Deze groep is veelal onder te brengen in drie subcategorieën:

- De groep die te kwetsbaar is voor verblijf op voorzieningen en daardoor hier geen gebruik van maakt.

- De groep met te complex gedrag voor de voorliggende voorzieningen (is dat niet dezelfde groep als de eerste, alleen uiten zij zich anders?) en daardoor hier geen gebruik van maakt of niet wordt toegelaten.
- De groep die voldoende heeft geprofiteerd van geboden hulpverlening maar vanwege gebrek aan een woning gebruik maakt van de voorliggende voorzieningen middels verlengde jeugdhulp of beschermd wonen.

Wie zijn wij?

- Auke de Jong – gemeente Groningen
- Elianne Vossen – Rijk van Nijmegen
- Willeke Peeters – Rijk van Nijmegen
- Henk Krooij – regio Foodvalley
- Margriet van de Vooren – regio Lekstroom
- Nicoline den Ouden – adviseur OZJ

En wie hebben ons geholpen?

- Mannus Boote – Expex
- Melanie Schmit – Housing First Nederland
- Anja Drent – projectleider transformatie jeugdhulp Groningen
- Serge de Vlieg – voormalig beleidsadviseur gemeente Waddinxveen
- Marleen van der Kolk – stichting Zwerfjongeren Nederland

Deze jongeren niet goed begeleiden richting zelfstandige huisvesting doet daarmee in veel gevallen niet alleen de jarenlange investering vanuit de jeugdzorg teniet, het is ook een groot risico op toekomstige maatschappelijke kosten. Zelfstandig huisvesten van jongeren kan een kostenbesparende interventie zijn in veel gevallen. Maar nog belangrijker: je geeft jongeren weer een perspectief, ze staan niet langer met hun rug naar de toekomst.

De noodzaak om voor deze jongeren iets te doen wordt op veel plekken gevoeld. Daarom worden er mooie initiatieven gestart en plannen ontwikkeld. In deze handleiding hebben we geprobeerd zoveel mogelijk randvoorwaarden, succesfactoren en aandachtspunten rondom zelfstandige huisvesting voor jongeren uit de jeugdzorg voor je vast te leggen. We hebben ons laten inspireren door verschillende mensen met allen eigen ervaringen. Veel gelezen over de succesvolle en minder succesvolle initiatieven in het land. Gediscussieerd over de vele obstakels die wij ook zagen en zien. En hoe we denken deze obstakels uit de weg te ruimen. En uiteindelijk hebben we een uniforme werkwijze ontwikkeld die in onze ogen gebruikt kan worden door gemeenten, zorgaanbieders, jongeren, eigenlijk iedereen die zich hard maakt om dak en thuisloosheid te voorkomen bij kwetsbare jongeren. Natuurlijk heeft iedere regio zijn eigen couleur locale, maar er zijn een aantal werkzame elementen die identiek zijn.

Uitstroomprofielen jeugdzorg

In de regio midden – Holland zijn in 2018 uitstroomprofielen gemaakt, gebaseerd op de verschillende zorgbehoeften die jongeren die de jeugdzorg verlaten kunnen hebben. Eén van deze uitstroomprofielen is de start geweest van deze handleiding: Profiel 2: zelfstandig wonen met voldoende ambulante ondersteuning. Zie afbeelding hieronder. Kwetsbare burgers verdienen onze bescherming. En deze jongeren moeten we gewoon veel beter gaan beschermen. En dat is wat we hopen, dat iedereen die dit leest hiermee aan de slag gaat, om voor deze jongeren het verschil te maken.

Tips Nicoline:

- Alle vooruitgang is te danken aan mensen die níét wachten tot anderen iets doen. Aan mensen die spelbederver durven te zijn als ze zien dat het spel niet deugt.
- Werken aan perspectief, bijvoorbeeld de Bigfive krijgt pas echt vleugels als je geen zorgen hebt over waar je slaapt of waar je van moet leven. Een dak boven je hoofd en voldoende financiële middelen om dat dak te behouden is een basisrecht voor ieder mens.
- Dakloosheid voorkomen is beter dan genezen.

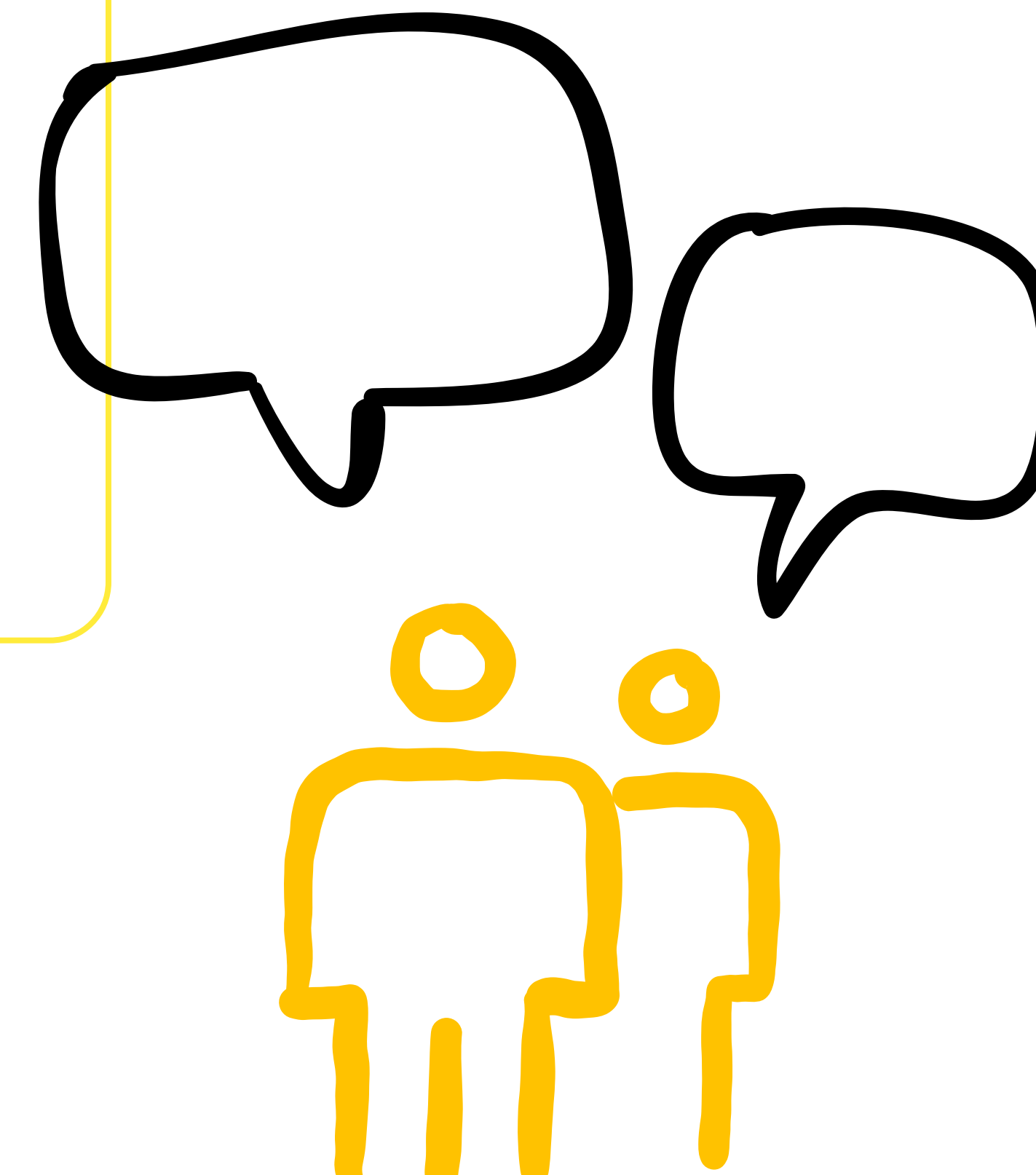
Gieke Buur

Ambassadeur oppakken en leren van complexe casuïstiek OZJ

'Bij ons team (oppakken en leren van complexe casuïstiek) worden wij veel gevraagd om te ondersteunen bij jongeren rond de 18 waar geen passende hulpverlening voor is. Geen passende hulp betekent bij deze jongeren ook vaak zorgen rondom huisvesting. Wonen en zorg is aan elkaar gekoppeld, en als de zorg wegvalt, valt dus ook de woonplek weg. De stress die dit oplevert belemmert het herstel en zo draait men rond in cirkeltjes.

Meer dan eens organiseren wij voor een hele zware doelgroep toch zelfstandige huisvesting met ambulante hulp. Omdat we zien dat dit het meest passend is, terwijl het niet voor de hand lijkt te liggen als je kijkt naar de problematiek. Maar dit organiseren

vergt heel erg veel tijd en overtuiging. Er zijn voor deze jongeren, echt hun belang vooropzetten en protocollen daaraan ondergeschikt maken, dat is de kunst. We merken dat dat in een keten knap lastig is. De eerste hobbel zijn we daarin vaak zelf, en vervolgens onze organisatie. Vervolgens is er euforie als deze eerste hobbels zijn genomen, maar dan gaat men de keten in, waar een hele hoop zand in de molen wordt gestrooid. Om moedeloos van te worden... Ter inspiratie en ter ondersteuning is er nu deze handleiding. Waarin uiteengezet wordt wat wel en niet werk. Waarin goede voorbeelden zijn verzameld die gebruikt kunnen worden. En waarvan we hopen dat deze handleiding kan dienen als basis voor duurzame projecten en beleid voor deze jongeren.'

Hoe kan je je nou inzetten voor zelfstandige huisvesting van jongeren uit de jeugdzorg? En waarin breng je de focus aan? We hebben gemerkt dat er op de verschillende domeinen zaken helpend (en niet helpend) zijn en dat die domeinen communicerende vaten zijn. Waarbij de communicatie soms moeizaam gaat en daarmee de verbinding kwijt raakt. Daarom hebben wij per domein de werkzame elementen voor je op een rijtje gezet.

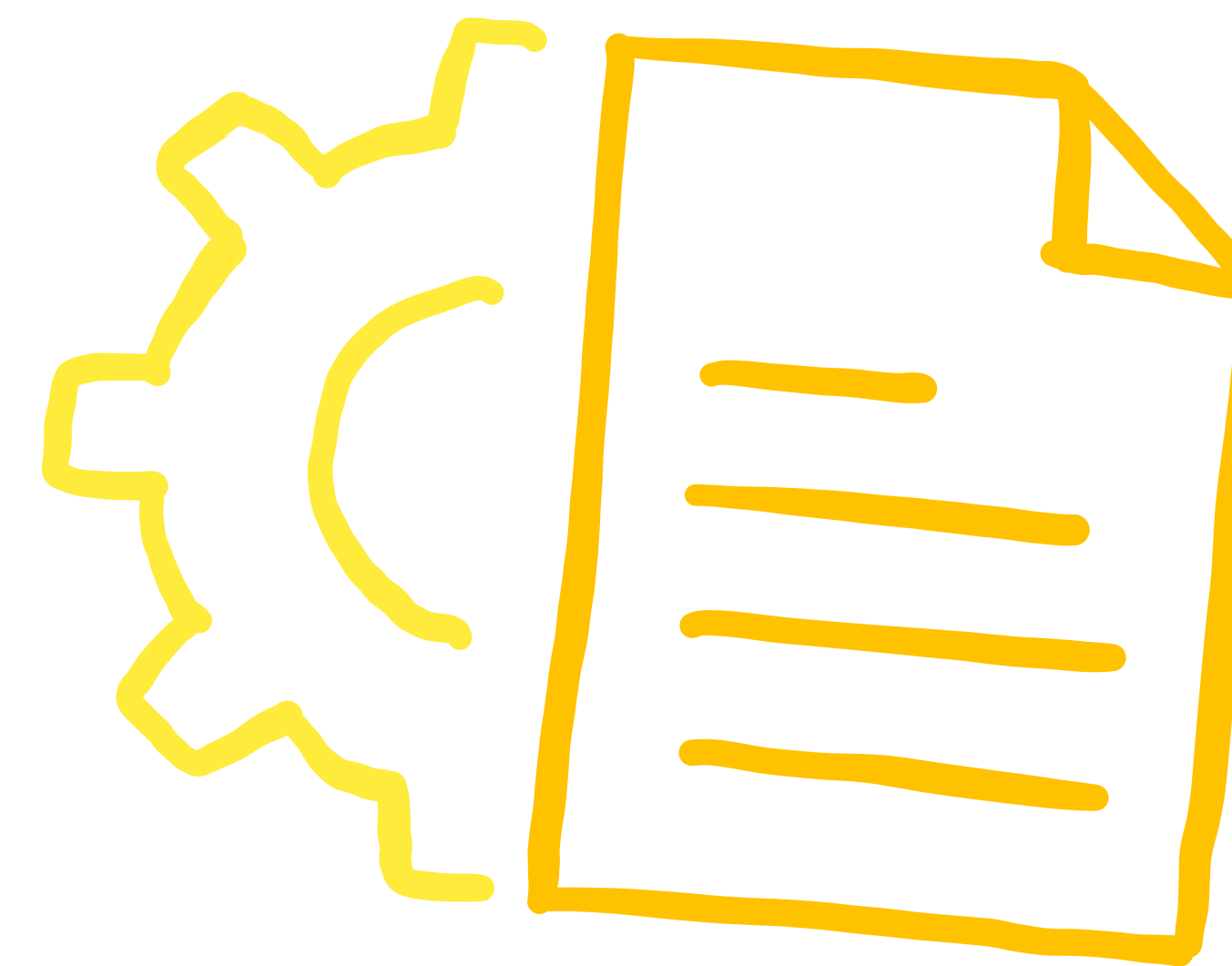
2.1 Ambtelijk apparaat

Samenwerking is de sleutel

Ga voor samenwerking door heel de gemeentelijke organisatie heen. Kijk waar en bij wie energie zit en trek met die collega's en partners op, de relevante afdelingen hou je aangehaakt. Het is hierbij, qua projectleiding, wel handig om een tandem te vormen met een beleidsadviseur wonen, deze heeft korte lijnen met de collega's van ruimte. Ook een duopartner bij één van je belangrijke samenwerkingspartners in de uitvoering is slim. Bijeenkomsten organiseren, de jongeren activeren, daar zijn zij vaak veel beter in. Dan kan jij je bezighouden met het vinden van financiën, kaders vormgeven en bestuurlijk draagvlak creëren. Een huis bouw je niet alleen, en samen weet je nou eenmaal meer en kan je met een daadkrachtige aanpak komen. Vergeet daarnaast de regionale samenwerking niet, zeker kleine gemeenten kunnen elkaar bij dit vraagstuk regionaal versterken.

Ervaringsdeskundige inzet

Professionele ervaringsdeskundigen zijn vaak een voorbeeld van veerkracht voor de jongeren, die oordeelloos kunnen luisteren. Bovendien kunnen jongeren gemakkelijk bij ze terecht, zijn ze voor hen te vertrouwen en weten ze wat de jongeren doormaken. Oftewel, Het inzetten van ervaringsdeskundigen is een absolute aanrader voor je project! Naast professionele ervaringsdeskundige inzet in je projectgroep moet je ook écht met de jongeren zelf praten over je project.

Zo kan het dus ook!

'Iemand in de projectgroep opperde een samenwerking met de thuiszorg door jongeren die ondersteuning bieden aan ouderen, woonruimte bij deze ouderen te geven. Voor sommige jongeren zou dit een fijne oplossing kunnen zijn. Normaal gesproken zou ik adrem reageren dat dit buiten de scope van het project valt en nog wat beren op de weg gegooid hebben: 'Hier ben ik echt te druk voor', 'Hier gaat een ander domein over.' 'Wat als het mis gaat?'. In plaats daarvan beet ik op mijn tong en was ik even stil. Deze persoon pakte de actie vervolgens zelf op. Maar belangrijker, er kwam nieuwe energie in het gesprek en het ging vervolgens over allerlei mogelijkheden om jongeren succesvol uit te laten stromen. Dit oorspronkelijke idee is uiteindelijk gesneuveld, maar een aantal andere creatieve ideeën die daarna werden bedacht zijn wél tot uitvoering gebracht. Dat was niet gebeurd wanneer we in de eigen hokjes waren blijven denken.'

Sonja, beleidsmedewerker domein Jeugd

Weet waar je het over hebt

Zorg dat je weet waar je het over hebt en dat deze boodschap helder blijft voor de ontvangers. Hieronder staan enkele concrete tips die je hierbij helpen:

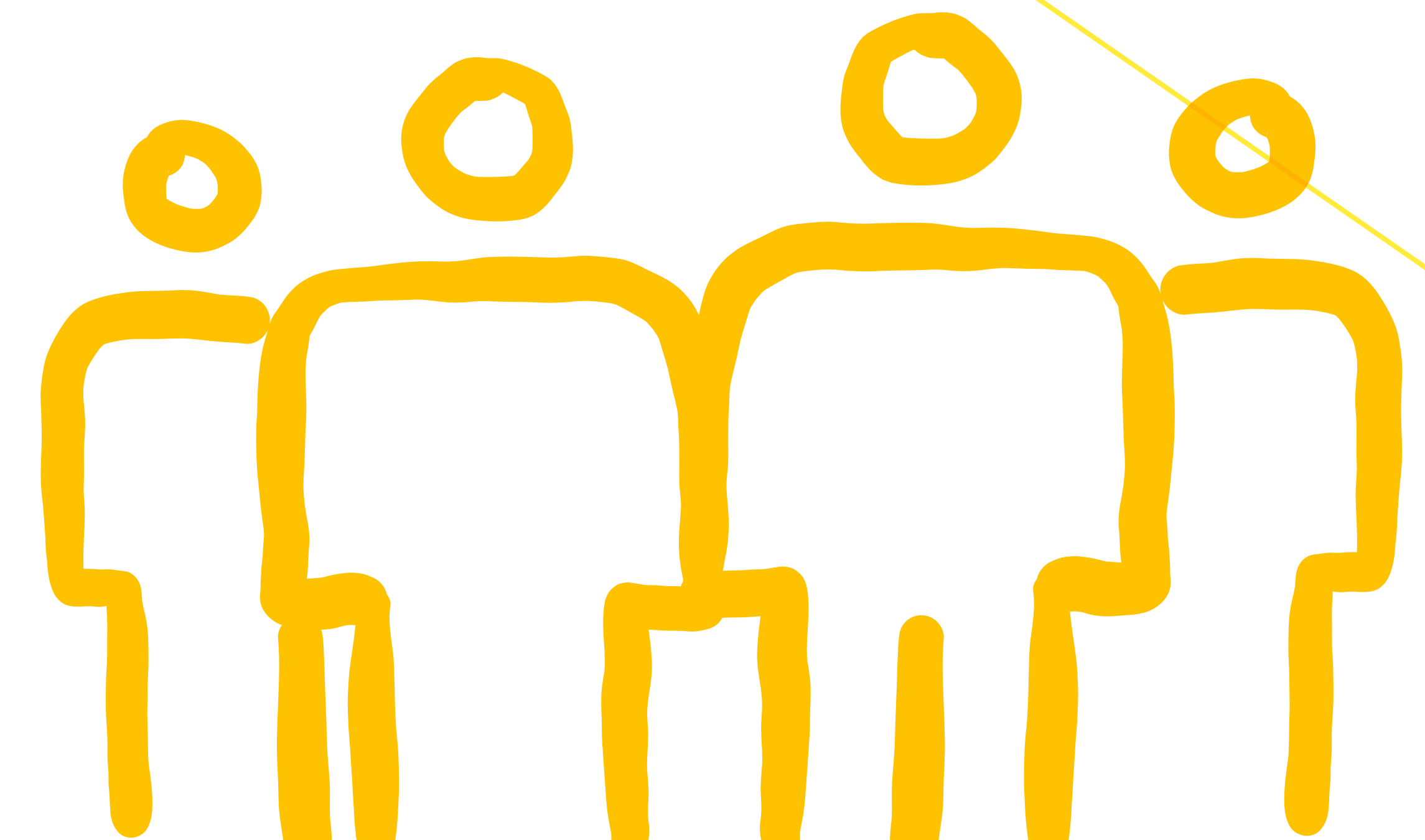
- Gebruik de uitstroomprofielen ter ondersteuning en als reminder: hebben jij en je samenwerkingspartners een beeld bij de jongeren in jouw gemeente wanneer je profiel 2 (zie inleiding) bespreekt? Blijf scherp op de verschillende zorgbehoeften van deze jongeren; de jongeren van uitstroomprofiel 2 hebben écht iets anders nodig dan jongeren in bijvoorbeeld profiel 3.
- Zorg voor bestuurlijk draagvlak om juist deze doelgroep op weg te helpen en herhaal steeds dezelfde boodschap: 70% van de dak- en thuisloze jongeren heeft een jeugdzorgverleden. Deze jongeren niet goed begeleiden richting zelfstandige huisvesting doet in veel gevallen niet alleen de jarenlange investering vanuit de jeugdzorg teniet, het is ook een groot risico op toekomstige maatschappelijke kosten. Deze zorg/woon constructie kan een kostenbesparende interventie zijn in veel gevallen. En last, maar zeker niet least: kwetsbare jongeren hebben het basisrecht op een dak boven hun hoofd en een basisinkomen waar ze mee uit kunnen.
- Meten is weten: Blijf monitoren of en hoe de dingen die je gerealiseerd hebt werken. Hoe gaat het bijvoorbeeld na een jaar? Vraag ernaar, ook bij de jongeren zelf!
- Zorg dat je de cijfers van jouw gemeente paraat hebt: Hoe staan wij ervoor? Waar is verbetering mogelijk? Wat doen we al goed? Lees [‘Weten om hoeveel jongeren het gaat’](#), om te zien hoe wij denken dat je dit aan kunt pakken.

‘Meten is weten: Blijf monitoren of en hoe de dingen die je gerealiseerd hebt werken. Hoe gaat het bijvoorbeeld na een jaar? Vraag ernaar, ook bij de jongeren zelf!’

Ga het gewoon doen!

Natuurlijk hou jij als adviseur, beleidsmedewerker of projectleider rekening met tegengestelde belangen. In het sociaal domein is dat meestal: passende zorg versus geld. Dat geld zit ook nog eens vast in allerlei potjes. Breek daardoor heen! Wanneer er ontschot wordt gehandeld, zal het onderaan de streep een kostenbesparende maatregel zijn voor jouw gemeente.

Laat je niet leiden door deze financieringsstromen maar kijk naar wat er écht nodig is en kom dan ook over de brug. Laat je niet tegen houden, alleen als jij in actie komt wordt de situatie voor deze jongeren beter. Zet ‘m op!

2.2 Huisvesting

Menukaart

Je zou voor jongeren meerdere woonvarianten kunnen bedenken die passen bij de levensfase, een soort menukaart rondom woon-/zorgvarianten. Laat de keuze vervolgens aan hen. Dat wat past bij hun persoonlijk, zou moeten worden gerealiseerd. Zodat hun woning een thuis kan worden. Zo zijn er succesvolle verhalen van Expex (Experienced Experts; getrainde ervaringsdeskundigen uit de jeugdhulp) die met elkaar samenwonen en elkaar support geven, jongeren die zelfstandig in de wijk wonen, initiatieven met dragende en vragende bewoners.

Rode draad is wel: eigen plek, eigen sleutel, eigen tempo, eigen inkomen (en als dit laatste niet lukt, tegemoetkoming daarin). Er zijn in het land tal van voorbeelden waarbij er vanwege het grote woningtekort noodoplossingen in worden gezet, denk aan tijdelijke containerwoningen. Een noodoplossing is denkbaar gezien het grote woningtekort, maar is geen duurzame huisvesting. Het is een tussenoplossing. Blijf in zo'n geval zoeken naar perspectief biedende huisvesting voor ná de tussenoplossing.

Gouden driehoek

Creëer een gouden driehoek tussen gemeente, woningcorporaties en zorgaanbieders. De woningbouwvereniging bepaalt welke wijk of type woning, de zorgaanbieder bepaalt samen met de jongere de hulp en de gemeente faciliteert deze behoeften. Vorm in deze driehoek aan de voorkant een gemeenschappelijk beeld en commitment. En maak afspraken over het delen van risico's en verantwoordelijkheden. Denk vervolgens goed na over de scheiding van de rol van woningcorporatie en begeleiding. Het geeft vertrouwen naar alle partijen wanneer deze begeleiding losstaat van de woonplek, en de woning niet 'afgenomen' kan worden bij beëindiging van zorg. Wanneer het misgaat met betrekking tot de woning (huurachterstand/overlast) kan de woningcorporatie reageren zoals bij elke huurder. De bewoner ontvangt dan hulp van de begeleidende partij en kan op die manier leren hoe hij/zij dergelijke situaties oplost.

De sleutel

In 2019 was het programma de Sleutel van Beau van Erven Dorens een groot succes. Beau gaf in dat programma daklozen een zetje in de goede richting door ze de sleutel van een huis te geven. Omdat hij bij eerdere projecten had gemerkt dat het knap lastig is om een leven op te bouwen wanneer de basis niet op orde is: Dat je nooit rust hebt wanneer je geen vaste woon of verblijfplaats hebt; dat je altijd moe bent en honger hebt; dat je je schaamt; of dat je in gevaar bent. Beau wist dat en liet zien dat het opbouwen van een nieuw leven begint met het hebben van een dak boven je hoofd. Maar, betekent iets opbouwen niet dat er eerst iets afgebroken is?

Bij een groot aantal van de dak- en thuisloze jongeren is er flink geïnvesteerd vanuit jeugdzorgbudgetten, 70% heeft namelijk een jeugdzorgverleden. Bij dakloosheid gaat de gezondheid van jongeren sterk achteruit, op alle fronten. Dat is dan toch eigenlijk een hele slechte investering? Is dak- en thuisloosheid bij jongeren dan niet simpelweg mislukte jeugdzorg? Dit alles is zonde en moet anders: hoe eerder erbij, hoe beter, daarom deze handleiding.

Omklappen

Wanneer een jongere nog geen 18 is, of het moeilijk vindt om de verantwoordelijkheid van een woning te dragen, kan de zorgaanbieder de woning tijdelijk huren. Zodra de jongere er klaar voor is, kan de woning 'omgeklapt' worden naar hem- of haarzelf. Ook als de jongere te weinig inkomen heeft is het huren vanuit de zorgaanbieder een optie, waarbij het voor de jongere wel van belang is te weten dat de woning van hem of haar wordt wanneer er voldoende inkomen is.

Fouten maken mag!

Houd het aantal voorwaarden in je toeleiding beperkt, maar:

- Maak begeleiding niet vrijblijvend en stel een minimum. Bij Housing First is bijvoorbeeld minimaal 1x per week contact met begeleiding een basiseis. Kijk samen met de jongere goed naar welke hulpverleningsorganisatie bij hem of haar het meest passend is. In de praktijk zal het veelal neerkomen op 1 of 2 zorgaanbieders, maar straal uit dat afwijken mag.
- Wijs de jongere op het nakomen van verplichtingen in het huurcontract. Zorg dat er hulp is als naleven ingewikkeld is.

Zie het als een leertraject. Alle jongeren moeten leren verantwoordelijkheid te nemen, (verstandige) keuzes te maken en hun identiteit verder ontwikkelen. Dit gaat bij jongeren met vallen en opstaan en wanneer je weinig vangnet hebt, wantrouwen naar volwassenen en beschadigingen uit het verleden, zal je iets vaker vallen dan gemiddeld. Weet dit, en blijf vanuit onvoorwaardelijkheid steunen. Vanuit die rust en vaste basis kan er gebouwd worden.

TIP

Het heersende beeld is vaak dat huurders met een begeleidingsovereenkomst in meer gevallen voor overlast zorgen. Uit onderzoek van Portaal blijkt dit beeld onterecht.

2.3 Inkomen

Als jongeren geen onderdak of geld hebben zit hun hoofd vol met gedachten daarover en komt er niets anders meer binnen. Neem de zorgen rondom wonen en inkomen weg en er ontstaat ruimte voor ontwikkeling op alle 5 gebieden van de Bigfive.

Regel een basisinkomen

Wil je daadwerkelijk jongeren laten werken aan hun toekomst? Geef jongeren dan een basisinkomen. De jongeren bijstandsuitkering van € 255 is veel te laag als je jongeren zelfstandig wilt huisvesten. Volgens richtlijn van de participatiewet zou € 1050 voldoende moeten zijn. Gemeenten hebben de mogelijkheid om de jongerenuitkering van €255 te verhogen naar €1050. Op dit moment zijn er gemeenten die dat doen. Oftewel, het maakt voor deze jongeren

dus uit waar je woont of je hiervoor in aanmerking komt of niet. Dit zou niet zo moeten zijn. Leer deze persoonlijke investering in jongeren te zien als een kostenbesparende interventie; op deze manier deze jongeren begeleiden is niet alleen beter voor hen, het is goedkoper dan wanneer ze gebruik maken van voorzieningen. De kosten baten analyse op deze pagina laat dit zien.

Care As Usual		Zelfstandige huisvesting met ambulante begeleiding	
Kamertraining / fasehuis / BW J-GGZ		Inkomen aanvullen max. (€1.050 p/m)	€ 12.600
min	€ 55.000		
max	€ 70.000		
<i>excl. Behandeling, incl. vervoer, zak- en kleedgeld.</i>			
		Specialistische begeleiding JH	
		4u p/w	€ 14.000
		6u p/w	€ 21.000
		Beschermd thuis WMO	
		Licht	€ 11.000
		Groep licht	€ 21.000
		Groep middelzw	€ 31.000
Gemiddelde kosten per jaar	€ 62.500	Gemiddelde kosten per jaar	€ 32.200

Kosten Baten Analyse, a.d.h.v. de gemiddelde kosten van de deelnemende regio's aan dit actieonderzoek

Autonomie met vallen en opstaan

Laat jongeren zelf bepalen waar ze het geld aan besteden door hen bijvoorbeeld een plan op te laten stellen met de doelen die ze willen realiseren. Begeleid ze daarbij. Zo geef je eigen regie, kan de jongere tot rust komen en een opleiding of werk zoeken.

Housing First NL

[Housing First NL](#) kent aantal core principes waar niet aan gerammeld moet worden, zoals een basisinkomen. Een belangrijke randvoorwaarde die Housing First hanteert is dat je met een gemeente maatwerkafspraken moet kunnen maken rondom financiering. Als hier geen ruimte voor is bij de gemeente dan moet je eigenlijk niet aan zelfstandig huisvesten beginnen. Dus het basisinkomen voor de jongeren moet gedekt zijn, anders maken ze forse schulden en moeten ze de woning verlaten. Zie in hoofdstuk inspiratie een link naar voorbeelden en contracten van Housing first.

Project Bouwdepot

Bij [het project Bouwdepot](#) hebben ze ervaring met het uitkeren van een basisinkomen. Bij dit project wordt het recht op inkomen als leergeld gezien. Fouten maken mag. Zonder inkomen en woning kan je niet werken aan je relaties, je vriendschappen, je trauma's, of aan je studie. Kortom, deze jongeren staan met hun rug naar de toekomst. Door de stress rondom inkomen weg te

nemen ontstaat er weer ruimte om te ontwikkelen. Het bouwdepot is een jaar lang een steuntje in de rug. De jongere krijgt het als stimulans, als kickstart, om weer op gang te komen. Wanneer zij al voor de rest van hun leven een uitkering zouden krijgen, zou je ze ernstig tekortdoen. Het zijn overlevers, ze willen er echt wel voor gaan, maar hebben een meer dan gemiddeld steuntje in de rug nodig. Daarom is het bouwdepot er voor een jaar, om scherp te blijven met elkaar en dat jaar optimaal te benutten. En wat als het langer nodig is? Er zullen altijd jongeren zijn die meer en/of langer ondersteuning nodig hebben. Giet je beleid dus ook niet in beton, maar doe wat nodig is. Waar het om gaat is dat je de tijd (dat ene jaar) hier met elkaar inzet om enerzijds rust te creëren en anderzijds scherp te blijven.

Omgaan met schulden

Jongeren met schulden worden belemmerd in hun ontwikkeling. Deze schulden kunnen leiden tot persoonlijke problemen. Ook tot maatschappelijke problemen zoals kosten voor schuldhulpverlening en uitkeringen voor werkloosheid. Dus voor de jongere, maar ook de schuldeisers en de maatschappij is het belangrijk om aan de aanpak van schulden te werken. Landelijk zijn er veel verschillende initiatieven om jongeren met schulden te helpen. Een voorbeeld van een goede aanpak is het [jongeren perspectieffonds](#).

'Kom ik binnen lopen voor een coachingsgesprek staat er een dikke vette plasma tv te shinen! Een gesprek over grote uitgaven doen, het risico van geld lenen en de wens om je dromen doen laten uitkomen volgde. Uiteindelijk was het een goed leermoment. En als dat het ergste is wat er kan gebeuren wanneer je financiële verantwoordelijkheid geeft valt het wel mee. Toch?'

Patrick, ambulante hulpverlener

Deze aanpak zorgt ervoor dat jongeren snel schuldenvrij zijn zodat er ruimte ontstaat om aan henzelf te werken. Het gaat om een 2-jarig begeleidingstraject met een op maat samengesteld perspectiefplan. Daarnaast is er de mogelijkheid van kwijtschelding van de schuld voor een maatschappelijke tegenprestatie zoals een opleiding, stage of de maatschappelijke dienstitijd. Maar beter nog is met elkaar werken aan het voorkomen van schulden natuurlijk.

2.4 Zorg

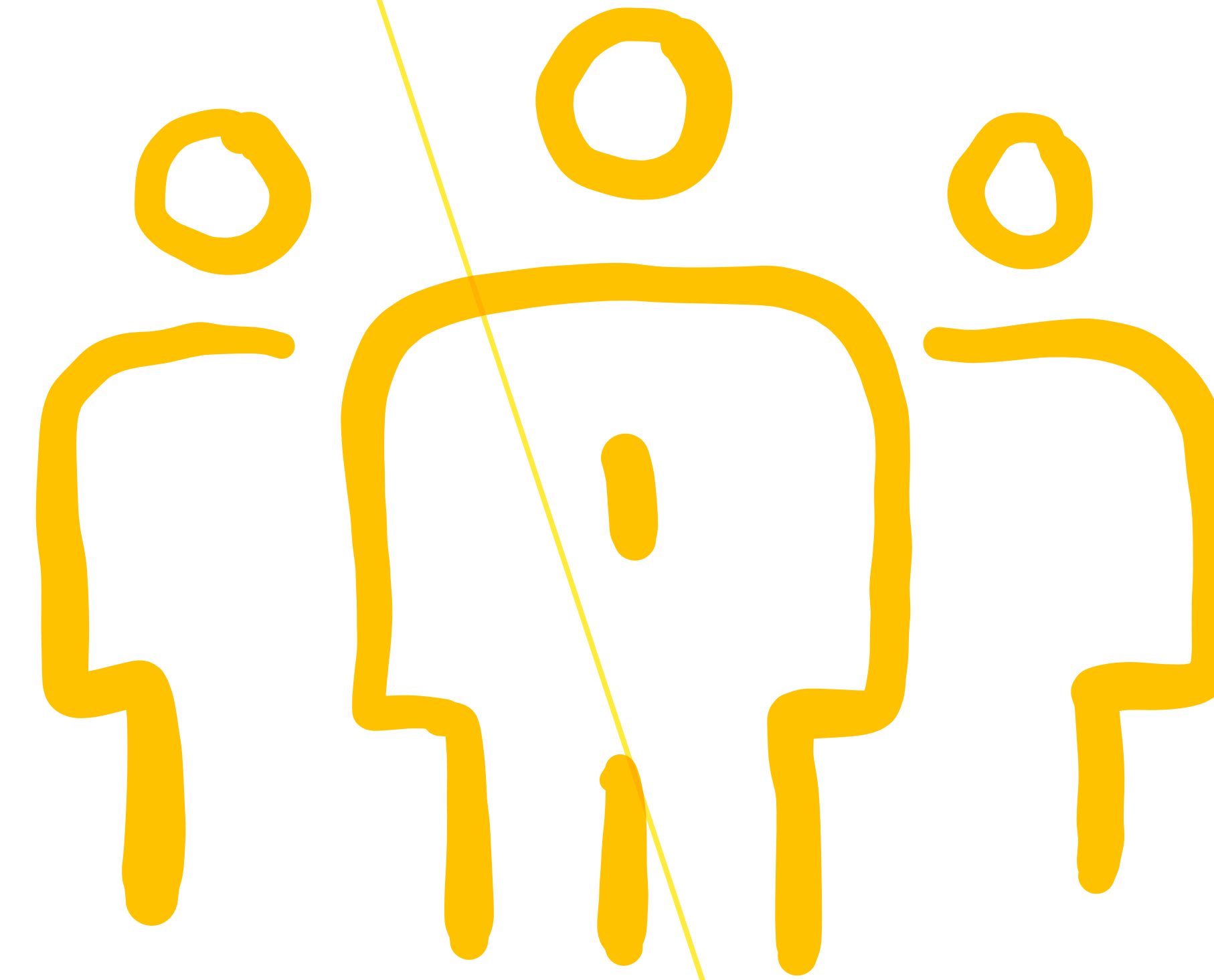
De jongeren die in profiel 2: 'Zelfstandig met voldoende ambulante ondersteuning' vallen hebben veelal intensieve jeugdzorgtrajecten doorlopen. Ze zijn behandeld voor bv. psychische klachten, persoonlijkheidsproblematiek, problematiek i.v.m. licht verstandelijke beperking, hechtingsproblematiek, autisme spectrum stoornissen, trauma, verstoorde familiebanden. Ambulante begeleiding (en in sommige gevallen behandeling) is noodzakelijk.

Deze groep is veelal onder te brengen in drie subcategorieën:

- De groep die te kwetsbaar is voor verblijf op voorzieningen en daardoor hier geen gebruik van maakt.
- De groep met te complex gedrag voor de voorliggende voorzieningen (is dat niet dezelfde groep als de eerste, alleen uiten zij zich anders?) en daardoor hier geen gebruik van maakt of niet wordt toegelaten.
- De groep die voldoende heeft geprofiteerd van geboden hulpverlening maar vanwege gebrek aan een woning gebruik maakt van de voorliggende voorzieningen middels verlengde jeugdhulp of beschermd wonen.

Aanbod vs behoefte

De kunst is om voor deze jongeren niet per categorie zorg/woonaanbod te creëren, maar hun gedeelde zorgbehoefte te zien. Zodat je vervolgens hier een integrale aanpak op los kan laten. Kijkend naar de drie subcategorieën kunnen deze jongeren in de praktijk uiterst uiteenlopend gedrag laten zien, maar delen zij veelal dezelfde behoefte: behoefte aan perspectief en duidelijkheid (eigen plek), behoefte aan veiligheid en zekerheid (eigen sleutel), behoefte aan onvoorwaardelijke ondersteuning (eigen tempo), behoefte aan rust wat betreft financiën (eigen inkomen).

Vaste gezichten die weer vaste hulpbronnen hebben

Naast de basis van een eigen woonplek is duidelijkheid over de hulp en ondersteuning waarop ze kunnen rekenen nodig. Belangrijk is daarbij dat er sprake is van vaste personen die deze hulpverlening bieden. Kijkend naar de ondersteuningsbehoeften vanuit de Bigfive zouden de vaste begeleiders voor de vijf verschillende leefgebieden voldoende aandacht moeten hebben.

In de praktijk zien we nog te vaak gebeuren dat hulpverleners en/of netwerk in de keten vastlopen. Hier is een rol voor de gemeente weggelegd, bijvoorbeeld in de vorm van de inrichting van een sterk en duidelijk zichtbaar expertteam. Zodat bij (dreigend) vastlopen er direct geschakeld kan worden en er weer beweging komt. Het expertteam als kortdurend vliegwiel.

BEST PRACTICES

Richt een aantal pilots in waarmee het belang van een integrale aanpak om het verschil te kunnen maken voor deze jongeren met complexe problematiek kan worden aangetoond.

Flexibel inrichten woon/zorg initiatieven

Betrek zorgaanbieders van zowel jeugdhulp als beschermd wonen bij de opdracht voor en ontwikkeling van een integrale zorg, teneinde de continuïteit van zorg bij de overgang van 16-27 voor jongeren die de jeugdzorg verlaten te waarborgen. De jongere heeft zodoende een doorgaande lijn in hulpverlening, zonder indicatiestress. Voordeel voor de jongere is dat er geen eigen bijdrage betaald hoeft te worden (drempelverlagend, zorgmijding wordt voorkomen).

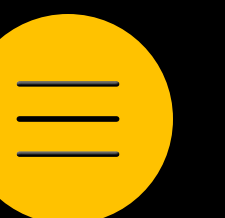
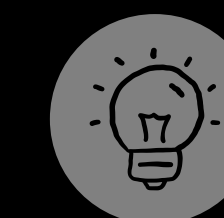
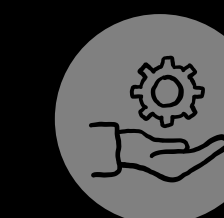
Wanneer je de financiering van deze vorm van integrale zorg voor 50% zou betalen uit het jeugdhulpbudget en voor 50% uit het Beschermd Wonen budget, en integrale zorg 16-27 als standaard werkwijze introduceert, lijkt dit wellicht op korte termijn financieel nadeliger voor de gemeente. Op lange termijn is het echter goedkoper omdat de jongere niet in een later stadium, met grote problemen terugkomt. Door binnen de gemeente en bij de zorgaanbieders hierin integraal samen te werken (en te ontschotten) valt er in ieder geval op administratief gebied financiële winst te behalen.

TIP

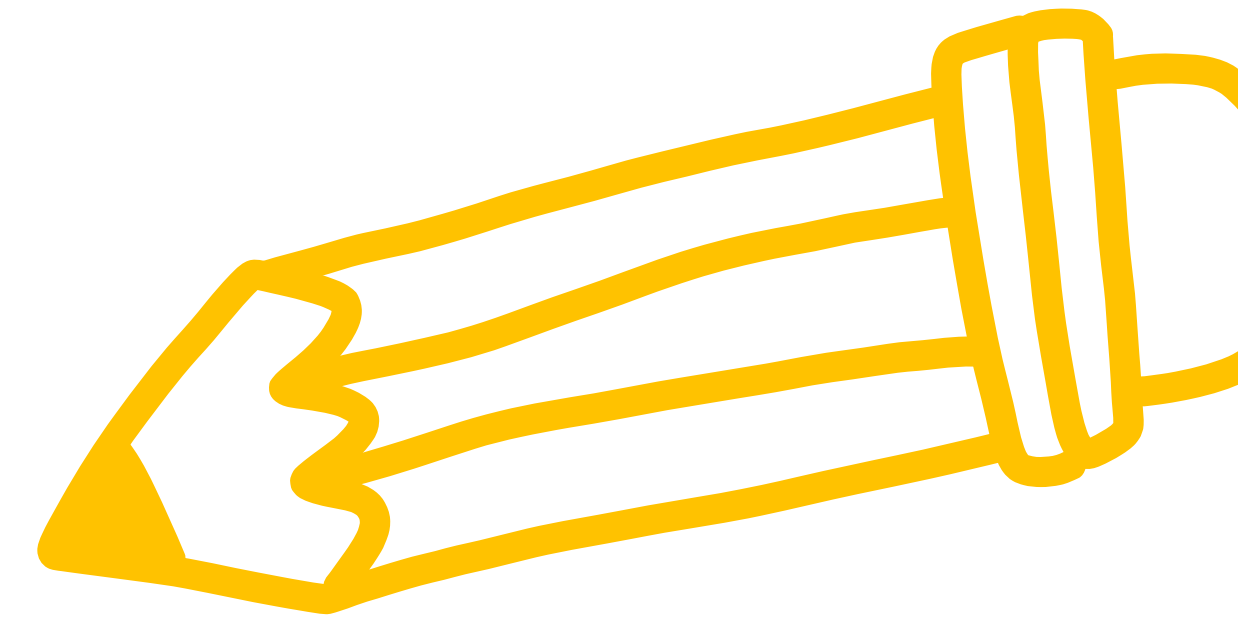
Trek samen op met de zorgverzekeraar van de jongere wanneer deze 18 is. De zorgverzekeraar is vanaf 18 jaar verantwoordelijk voor het eventuele behandeldeel, en heeft weer eigen contracten en afspraken met aanbieders. Dit kan een risico zijn voor de doorlopende behandellijn van de jongere.

Tegelijkertijd is er meer mogelijk met verzekeraars dan men soms denkt, en zien we ook nog te vaak dat gemeente kosten maken die bij onder de verantwoordelijkheid van de verzekeraar vallen. Een warm contact tussen gemeente en zorgverzekeringen/zorgkantoren is dus aan te raden.

3. Tool: projectmatig stappenplan

Zelfstandig huisvesten van jongeren die de jeugdzorg verlaten. Waarom?

70% van de dak en thuisloze jongeren heeft een jeugdzorgverleden. Dit maakt pijnlijk duidelijk dat de overgangsfase tussen de 16-27 jaar voor kwetsbare jongeren allesbehalve goed verloopt. Vrijwel alle jongeren die achttien jaar worden en noodgedwongen uitstromen uit de specialistische jeugdzorg ondervinden problemen op het gebied van huisvesting, onderwijs, werkgelegenheid, financiën, welzijn en gezondheid. Vaak is ook nog eens de gezinsrelatie beschadigd, waarbij doorgaans één of beide ouders niet meer in beeld zijn. In relaties met anderen staan ze daardoor op achterstand en is het moeilijker een sociaal netwerk op te bouwen. Als je geen 'eigen thuis' hebt betekent dit, naast in sommige gevallen het letterlijk ontbreken van een dak boven je hoofd, ook het ontbreken van een thuishaven, persoonlijke (familie-)relaties en bindingen met anderen.

Door de kansen van deze jongeren te vergroten en hen te helpen aan huisvesting en inkomen, werk je actief mee aan het voorkomen van dreigende dakloosheid. En daarmee worden toekomstige maatschappelijke kosten beperkt en hoeven voorzieningen (die niet altijd passend

zijn) niet te worden belast. Maar de allerbelangrijkste reden om dit te doen: iedereen verdient het om een perspectief te hebben, rust en een vaste, veilige plek. En misschien jongeren met een belast verleden nog wel even ietsje meer.

Wat is zelfstandige huisvesting?

Er zijn verschillende vormen van zelfstandige huisvesting en het zou aan de jongere zelf moeten zijn waar hij/zij zich het beste bij voelt. Maar de basisvoorwaarden zouden altijd moeten zijn:

- Eigen plek, eigen sleutel, eigen tempo, passend inkomen (en als dit laatste niet lukt, tegemoetkoming daarin).

Hoe kom je tot zelfstandige huisvesting?

Deze vorm van wonen en zorg kan worden gerealiseerd als je gemeente domein overstijgend denkt en handelt, er bij de domeinen bij een gemeente goed samengewerkt moet worden én hierin samen optrekt met zorgaanbieders en woningbouwcoöperaties. Bij iedere stap die je vervolgens met elkaar zet toets je of deze antwoord geeft op de gestelde zorgbehoefte en ondersteuningsvraag van de jongere. De zorgbehoeften die jongeren hebben is iedere keer anders, maar de te

nemen processtappen om tot uitvoer van deze woon/zorgbehoefte te komen zijn hetzelfde. Voorwaarden om dit proces succesvol te laten verlopen is heldere regievoering. Het bewaken van de te nemen stappen, kijken of afspraken nagekomen worden en duidelijkheid over wie wat vanuit welke rol doet. Constante toetsing aan de zorgbehoefte of het perspectief is hierbij cruciaal.

Ga naar het **Stappenplan** →

4. Inspiratie

Websites

[Housing first](#)

[Het bouwdepot](#)

[Expex](#)

[Voorbeeld contracten en protocollen – Housing First Nederland](#)

[Onderzoek Deloitte impact woningmarkt residentiële jeugdzorg](#)

[Maatwerk Participatiewet voor dak- en thuisloze jongeren | Divosa](#)

Blogs en artikelen

[Blog jeugdbeschermingwest](#)

[Volkskrant: jongeren krijgen een basisinkomen](#)

[Van maatschappelijke opvang naar zelfstandig huis](#)

[Publicatie profielen jeugdzorg](#)

'Ik begon bij deelname aan dit actieonderzoek met de gedachte: wat zou dit mij nog meer kunnen brengen voor mijn project? Na iedere bijeenkomst gingen de radartjes in mijn hoofd weer met mij op de loop. Ik heb zoveel nieuwe ideeën op gedaan! En een heleboel praktische tips voor mijn project erbij gekregen. Net wat ik nodig had om mijn project HUIS-BAAS in de gemeente Vijfheerenlanden nog beter te maken. Er blijven altijd spannende kanten aan het opstarten van een nieuw project, maar wat we in deze handleiding zeggen is écht waar: je moet het gewoon doen!'

Margriet van de Vooren – beleidsadviseur sociaal domein

